

De luiken der waarneming

Van dezelfde schrijver

Tesoro (Schat)
Huis in Alhama (Matador)
Te ver
Ana-Lyse
De Kindervriend
Pater Noster
Het Ooievaarsnest (Pjotr's Borsjt)
Hotel California
Malagaartje I, II en III

De luiken der waarneming

Bekentenissen van een medium

José Hennekam

Eerste druk 2017
Tweede, geheel herziene druk, 2019
Derde druk 2021

Copyright © 2021 José Hennekam
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp: José Hennekam

ISBN 978 94 021 9347 3
NUR 350

www.josehennekam.nl

"But the man who comes back through the Door in the Wall will never be quite the same as the man who went out."

The Doors of Perception, Aldous Huxley, 1952

Dit verhaal is volledig ontsproten aan mijn fantasie. Verwijzingen naar bestaande mensen, plaatsen, organisaties of gebeurtenissen zijn alleen bedoeld om het verhaal extra authenticiteit te verlenen. Alle verdere namen, personages, plaatsen en gebeurtenissen zijn door mij bedacht en elke overeenkomst met de werkelijkheid berust dan ook op toeval. De enige uitzondering hierop is Tomas. Hij heeft echt bestaan, onder een andere naam, in een andere tijd en in een ander land. Ik heb hem alleen een hedendaags jasje aangetrokken.

De echte Tomas is in 1996 overleden.

José Hennekam

Ik zit op mijn steen onder mijn boom en tuur naar de bergen in de verte. Ze lijken wel achter beslagen glas te liggen, alleen de contouren zijn zichtbaar, voor de rest zie ik enkel maar ondefinieerbare vlekken.

‘Oma zat hier als kind ook vaak.’

Ik knik. ‘Dat gevoel had ik al. Daarom is het ook mijn boom en mijn steen.’

‘Ze vond de combinatie zo mooi, de groene rijstvelden en het ruige gebergte. Vooral ’s avonds, met de zon in haar rug zodat het contrast zich verscherpt. Hoewel ze voor het donker thuis moest zijn vergat ze dan altijd de tijd en werd overvallen door de nacht.’

‘Het moet best eng zijn geweest hier alleen in het donker. En ik vraag me af hoe ze de weg naar huis zonder lamp terug kon vinden? Dat lukt een mens toch niet?’

‘Dat zou je inderdaad denken. Maar voor haar was het geen enkel probleem. Ze kende elke oneffenheid in het terrein, en elke boom, elke plant. Als ze haar ogen dichtdeed kon ze de weg naar huis stap voor stap benoemen. Dat was ook haar geheugenspelletje, ze speelde het bijna elke dag. Om zichzelf te testen liep ze soms zelfs overdag met haar ogen dicht terug naar huis. In het begin nam ze de kortste route maar na een tijdje ging ze via allerlei omwegen, langs de nieuwe stukken die ze vlak daarvoor voor het eerst verkend en geleerd had.’

Ik schiet in de lach. ‘Dus van háár heb ik het! Dat heb ik nooit geweten, ze heeft er nooit iets over gezegd.’

De politiewoordvoerder van het korps Zuid-Holland-Zuid heeft bevestigd dat de auto die gisteren tijdens werkzaamheden in de Oude Maas bij Dordrecht is opgedregd de grijze Toyota Aygo betreft die op 11 januari jongstleden in Amsterdam gehuurd was door het bekende medium Tomas Segeer van wie sindsdien elk spoor ontbreekt.

In de auto werd niemand aangetroffen, maar gezien het feit dat de voorportieren van de Aygo ontbraken houdt de politie er rekening mee dat de bestuurder door de sterke stroming ter plaatse uit de auto gesleurd is. Volgens de woordvoerder van de politie is het onduidelijk of het hier om een tragisch ongeval of om een misdrijf gaat; de technische recherche is nog druk bezig met het onderzoek.

De verdwijning van de 22-jarige Tomas Segeer en de omstandigheden waaronder zijn voor de politie een groot raadsel. De mogelijkheid van

een misdrijf wordt echter nadrukkelijk niet uitgesloten. Er heeft zich eind vorig jaar namelijk nóg een voorval voorgedaan waarbij Segeer betrokken was. Op 17 december is hij 's avonds met een steekwond in de onderbuik in het ziekenhuis opgenomen. Zelf verklaarde Segeer toen dat het een ongeval betrof - hij zou zich bij een val per ongeluk aan een keukenmes hebben verwond - maar de politie zet nu vraagtekens bij die verklaring.

I

Hamlet: Mijn vader, ik geloof dat ik mijn vader zie

Horatio: Oh! Waar dan, mijn heer?

Hamlet: In mijn geestesoog, Horatio.

William Shakespeare

**David Zilversmidt, medium, voormalige bedrijfsleider
Fenomenon:**

'... Het succes van het Fenomenon was fenomenaal om maar eens een toepasselijk woord te gebruiken. Elke avond volle bak, per week ruim duizend bezoekers, echt ongekend. Er was zelfs een wachtlijst. Tomas had het er razend druk mee. En dan deed hij ook die privé-sessies nog, ik snap nog steeds niet waar hij toen die energie vandaan haalde; zelf had ik het nooit volgehouden. Wat hem precies dreef? Geen idee. In elk geval niet het geld. Geld interesseerde hem niet. Hij reed nog steeds in dezelfde oude Volvo die hij ooit van een klant gekregen had, zag er altijd wel goed gekleed uit maar had zelden iets nieuws aan en gaf niks om gadgets en andere dure dingen. Zijn mobieltje, om maar eens een voorbeeld te noemen, was een Nokia uit het jaar nul. Er zat niet eens internet op...'

'... Wat hij in zijn vrije tijd deed? Al sla je me dood. Volgens mij nam Tomas nooit vrij. Hij was altijd bezig iets te regelen of dingen uit te zoeken om alles nog beter te laten verlopen. Wat dat betreft was hij echt een perfectionist, hij liet niets aan het toeval over...'

Ik moet alle spieren in mijn gezicht aanspannen om me niet te verraden. Want wanneer ik mijn blik even langs hen heen laat dwalen, doet de man zijn uiterste best om te doen voorkomen dat de vrouw naast hem zijn geliefde is, maar als ik met mijn hoofd verder ga, zie ik telkens nog net dat zij met een kwaad gezicht zijn hand van haar bovenbeen duwt.

Eergisteren, bij het doornemen van de aanmeldingen voor vanavond, was me haar e-mail meteen opgevallen. Ofwel was deze dame heel naïef en gaf me daarom veel te veel gegevens, ofwel deed ze het expres om tijdens de voorstelling uitgekozen te worden en was er een kans dat ze de boel wilde neppen.

Toen ik haar e-mail-account checkte bleek dat laatste. De enige berichten die erin stonden waren haar aanmelding bij

Komeet en onze ontvangstbevestiging met de mededeling dat ze morgen haar twee plaatsbewijzen per e-mail zou ontvangen. Voor de rest was haar Postvak In en Postvak Uit helemaal leeg. Via Instellingen en Doorsturen en Pop/Imap kwam ik vervolgens wel het adres te weten waar een kopie van een inkomend bericht naartoe doorgestuurd werd, maar met dat gegeven kon ik verder weinig. Dat e-mailaccount kon ik niet kraken, daarvoor moest er eerst dataverkeer tussen dat mailadres en Komeet plaats vinden. En zelf het initiatief daartoe nemen leek me niet verstandig; daarmee maakte je alleen maar slapende honden wakker.

Ook uit de opgegeven naam werd ik niets wijzer, hij was te algemeen.

Marianne de Vries werd daarom een categorie 1. Daar zaten de mensen in die vonden dat het allemaal doorgestoken kaart was wat er in het Fenomenon gebeurde en die erop uit waren om mij, bijvoorbeeld door valse informatie te verstrekken, onderuit te halen. Elke week zaten er wel twee of drie van die gevallen in de zaal, vaak sympathisanten van *Skepsis* of *Skepp*. Van die twee groeperingen hielden we overigens een lijst up-to-date. Elke week keken we op hun website of er nieuwe namen opgedoken waren, zodat we ze er meteen uit konden pikken als ze zich opgaven.

Een categorie 1 werd door David altijd midden in een groepje categorie 4 gezet. Die waar The Believers in zaten, de mensen die al een paar keer eerder waren geweest en van wie we wisten dat ze alles, maar dan ook werkelijk alles geloofden. Door de categorie 1-mensen op die manier te isoleren konden ze weinig kwaad uitrichten.

Lastige mensen, die bijvoorbeeld de hele tijd luid zaten te praten of op een andere manier de demonstratie verstoorden, kregen categorie 2 opgeplakt. Als ze zich voor een tweede keer opgaven werden ze automatisch op de wachtlijst gezet. David traceerde ze door elke ochtend de tape van de avond ervoor te bestuderen.

Categorie 3 was de doorsnee bezoeker van een avond en 5, tja, dat waren de geluksvogels, de uitverkorenen die een *reading* kregen.

Terwijl ik op het podium heen en weer loop en me bezig houd met een vrouw op de tweede rij die haar zoon van veertien verloren heeft vlak nadat ze een enorme ruzie met hem heeft gehad, zie ik vanuit mijn ooghoek opeens iets oplichten bij de neptortelduifjes. Het is maar heel even, een korte flits, maar het zegt me genoeg: ze zitten me heimelijk te filmen. Dit is een verborgen cameraploeg!

Even ben ik in de war en stokt mijn woordenstroom. Maar een tel later herstel ik me en ga verder met de vrouw voor me.

Wat moet ik doen? Hen nu meteen ontmaskeren? Nee, dat levert alleen maar ellende op. David moet ze dan verwijderen en dat geeft teveel consternatie. Net doen alsof ze niet bestaan? Aan de twee *readings* die ik voor vanavond nog in petto heb, hebben ze in elk geval niets. Alles wat ik daarin vertel klopt als een bus, dat weet ik zeker. Beide vrouwen zijn al meerdere keren hier geweest en honderd procent safe. De confrontatie met ze aangaan is natuurlijk ook een optie. Maar dan loop ik wel een risico. Gok ik verkeerd, dan heb ik een probleem.

Naarmate het slot van de *reading* waarmee ik bezig ben nadert - de vrouw op rij twee snottert al en barst zo meteen in snikken uit - groeit er in mijn hoofd langzaam maar zeker toch een plannetje voor een confrontatie.

Die Marianne schrijft in haar e-mail dat ze graag in contact wil komen met haar grootvader, de man die altijd haar rots in de branding is geweest en plotseling is overleden. Ze wil weten of hij het eens is met haar voorgenomen huwelijk. Niet dat ze zelf twijfels heeft over haar aanstaande, maar een aantal vrienden vindt dat ze niet bij elkaar passen en dat ze beter op de ware kan wachten. Kortom, een inkoppertje waar menig onervaren medium in zou lopen, maar dat gisteren bij mij alle alarmbellen deed rinkelen. Mensen geven zich nooit zo bloot in hun aanmelding, zelfs de meest fervente Believers niet.

Maar wat is er niet waar in haar mail? Wat klopt er niet? Gezien het gedrag van de naast haar zittende “geliefde” in elk geval het voorgenomen huwelijk niet. En waarschijnlijk is opa ook niet overleden. Want een geest die nog geen geest is maar aan het eind van een programma in levende lijve voor de camera verschijnt, is bingo voor elke onderzoeksjournalist! Dan hang je als medium.

Ineens krijg ik een geweldig idee. Dít is het! Hiermee kan ik haar ongelooflijk om de oren slaan. Wat zal die dame straks raar staan te kijken. Die krijgt de verrassing van haar leven.

Ik sluit mijn lopende *reading* af met ‘voel je je nu een stuk beter?’, neem het applaus van de zaal in ontvangst en laat mijn blik ogenschijnlijk zoekend over de hoofden dwalen. Als ik bij Marianne aankom, recht die haar rug om zo boven de rest uit te steken en zet haar liefste glimlach op.

Dus wijs ik naar haar. ‘Volgens mij wil jij daar me iets vragen.’

Zogenaamd geschrokken trekt Marianne haar wenkbrauwen op.

Terwijl David zich met het geluid haar kant op haast, hoor ik hem denken: wat doet Tomas nu weer? Zij is toch een categorie 1?

De microfoon is nu bij Marianne aangeland.

‘Bedoelde u mij?’

(Meisje, meisje, wat moet je nog veel leren. Als je echt was geweest had je nooit op de microfoon gewacht. Dan was je zo opgewonden geweest dat je bijzaken als een microfoon was vergeten en had je meteen antwoord had gegeven)

‘Ja, ik bedoelde inderdaad jou. Hoe heet je?’

‘Marianne, Marianne de Vries.’

‘En die jongeman naast je is...?’

‘Mijn vriend, we gaan binnenkort trouwen.’

‘O, wat leuk. Gefeliciteerd.’

Ik wend me tot haar buurman. ‘Kennen jullie elkaar al lang, mijnheer...?’

David verschuift de microfoon.

‘Eh... Van den Burg, Kees Van den Burg. Al... eh... al drie jaar, ja.’

Ik knik vriendelijk.

(Klote hè, als je iets gevraagd wordt terwijl je er niet op voorbereid bent. Dat je Van den Burg heet geloof ik wel, maar Kees verzin je ter plekke. Ik ga jou straks mooi even googlen mannetje, ik ben benieuwd voor welk tv-programma je werkt)

‘Vertel eens Marianne, je wilde iets weten over jullie relatie hè? Heb ik dat goed?’

Professioneel wacht wacht Marianne weer tot de microfoon voor haar mond hangt. ‘Ja, dat klopt. Het gaat over mijn overleden grootvader, hij...’

Ik kap haar af. ‘Wacht, wacht... niet verklappen, dat vertelt hij me zelf wel.’

Met mijn handen voor mijn mond begin ik, serieus voor me uit kijkend, over het podium te ijsberen. Zo af en toe murmel ik wat onverstaanbaars en schud mijn hoofd, houd even stil, om vervolgens weer nadenkend verder te sjokken.

Ik voel de spanning in de zaal stijgen. Dat zich hier direct iets spectaculairs zal gaan afspelen is voor iedereen duidelijk.

Dan blijf ik stokstijf staan.

‘Gek, er klopt iets niet.’ Ik trek een verward gezicht. ‘Nee, hier kan ik echt geen wijs uit. Maar... misschien begrijp ik het straks. Laat ik eerst beginnen met jouw probleem. Je wil graag van je opa weten of hij vindt dat je met de man naast je moet trouwen, klopt dat?’

‘Ja, dat zou ik inderdaad graag van hem willen weten.’

(Hoor ik het eerste vleugje triomf u al in je stem of vergis ik me?)

Ik grinnik binnensmonds. Dit kan wel eens heel leuk worden.

‘Nou, op die vraag geeft hij in ieder geval een duidelijk antwoord. Nee, met de man naast je moet je absoluut niet trouwen. Ten eerste omdat je niet van hem houdt, integendeel zelfs, je vindt hem een omhooggevalen lulletje, en ten tweede omdat hij niet te vertrouwen is. En met niet te vertrouwen bedoel ik totaál niet te vertrouwen. Het is een stiekemer, iemand die zich anders voordoet dan hij in werkelijkheid is.’

Ik voel dat er een golf van verbazing door de zaal gaat. Ook wel te begrijpen, tijdens *readings* komt er zelden iets negatiefs boven water en een antwoord als dit heeft niemand verwacht. Ook Marianne en haar “aanstaande” duidelijk niet, want beiden krijgen een kop als een boei en weten met hun figuur geen raad.

Ik ben echter nog niet klaar.

‘Maar er is nog iets anders. Jouw opa is ontzettend blij dat je eindelijk contact met hem hebt gezocht. Weet je waarom?’

‘Eh... n...nee, geen idee.’

Met grote passen been ik naar haar toe. Vlak voor haar stop ik en kijk haar strak aan.

‘Omdat hij nu eindelijk erkenning krijgt, omdat nu eindelijk de waarheid boven tafel komt.’

De hele zaal houdt zijn adem in. Marianne’s verwarring is haast aandoenlijk, ik krijg bijna medelijden met haar.

‘Maar mijn opa...’

‘Nee, nee, laat me eerst mijn verhaal afmaken, dat lijkt me verstandiger. Want ik weet wat je wil gaan zeggen. Namelijk dat jouw opa nog helemaal niet dood is. Maar dat klopt niet. Hij vertelde me daarnet dat diegene die zegt jouw opa te zijn - en die nog steeds in leven is, laat daar geen twijfel over bestaan - niet jouw echte opa is. Die man zegt of denkt dat misschien wel, maar hij is het niet! Jouw enige echte, biologische grootvader is de geest met wie ik op dit moment contact heb. Zijn naam mag ik van hem niet verklappen, dat is te gênant voor de familie zegt hij, dus hou ik hem voor me. Wat hij je echter wel wil laten weten is dat hij blij is dat je eindelijk je sceptis wat mediums betreft hebt laten varen en contact hebt gezocht. Want hij zou graag een plekje in jouw leven willen hebben, zodat je hem als je een keer problemen hebt om advies kunt vragen. Dus mocht je nog een vraag voor hem hebben, graag. Dan kan hij eindelijk een echte opa voor je zijn.’

Moeder Tomas:

'...Dat Tomas überhaupt geboren is, is op zich al een wonder. Ik kon geen kinderen krijgen was me verteld. Een verkleving, maar dat doet er nu niet toe. De zwangerschap, ik was al 41, kwam dan ook als een volslagen verrassing. Ondanks het feit dat ik geen vaste partner had was ik dolblij. Toen ik drie maanden zwanger was verloor ik op een ochtend plotseling bloed. Bang dat er iets mis was ging ik naar het ziekenhuis. Daar werd een echo gemaakt en kreeg ik te horen dat het vruchtje dood was; of ik over een week maar terug wilde komen voor een curettage. Zeven dagen en nachten heb ik gehuild, zo kapot was ik ervan. Weer terug in het ziekenhuis – moet je voorstellen, ik had zonder erbij na te denken mijn toilettas en nachthemd in zo'n blauwe plastic tas van Albert Heijn gedaan, zó van de kaart was ik dat ik niet eens in de gaten had dat het er voor andere patiënten vreemd moest zijn om een vrouw met een boodschappentas in de wachtruimte van een gynaecoloog te zien zitten – maar, wat wilde ik ook alweer zeggen? O ja, ik weet het alweer, nou in het ziekenhuis dus duurde het eeuwen voor ik aan de beurt was. Net alsof ze me niet wilden helpen, tenminste... dat gevoel kreeg ik. Toen ik eindelijk opgeroepen werd, waren alle stoelen leeg en was er geen hond meer in de wachtruimte te bekennen. Ik krijg nog steeds een wee gevoel in mijn buik als ik terugdenk aan de nonchalant in zijn papieren bladerende gynaecoloog terwijl ik met mijn benen wijd op de behandeltafel lag. Alsof ik bij hem op theevisite kwam, zo stond hij erbij. Een jong verpleegstertje – ik schatte haar hooguit een jaar of achttien, in elk geval veel te jong om daar te werken natuurlijk – smeerde gel op mijn huid en zette er een microfoon op. Waar is dat nou voor nodig dacht ik nog, moet ik straks mijn buik ook nog wassen. Even later keek ze me lachend aan. "Het hartje klopt mooi," zei ze. Nou, het mijne stond stil, dat begrijp je. "Maar.... ik kom hier voor een curettage," stamelde ik. "O... nou, maar goed dat we die nog niet gedaan hebben dan," antwoordde ze op een toon, alsof het de gewoonste zaak van de wereld was dat een curettage bijna op

een abortus uitgelopen was. Het is dat die gynaecoloog – dat hoorde ik later van een vriendin - al maanden overwerkt was en dat het toevallig ook nog eens de eerste werkdag was van een overijverig, initiatiefrijk verpleegstertje, anders hadden ze Tomas door een doorschijnend slangetje weggezogen en was hij in een operatiegroene plastic zak bij de afvalverwerking terecht gekomen. En wat die bloeding betreft, na Tomas' geboorte – met de helm op, maar dat zal u niet verbazen – bleek er een tussenschot in de vruchtzak te zitten. Er waren in het begin twee foetussen geweest en een ervan was na drie maanden dood gegaan. Misschien dat Tomas zijn gave daaraan te danken had, aan zijn ongeboren broertje ...'

'...Wanneer ik me voor het eerst realiseerde dat hij "anders" was? Ik denk toen hij me vertelde dat hij stemmen hoorde. Aan de ene kant vond ik het vreemd en maakte ik me er best zorgen over, maar het paste wel bij onze Indische afkomst. Ook mijn moeder hoorde als kind stemmen. Ze verstomden toen ze voor de eerste keer ongesteld werd. Jaren later baalde ze daar nog steeds van. 'Werd ik ongevraagd elke maand met die rotzooi opgezadeld en was ik tegelijkertijd mijn vriendjes kwijt,' zei ze dan. Dus echt vreemd vond ik het niet toen Tomas het zei. Hij liep ook vaak rond alsof hij met zijn hoofd ergens anders zat en struikelde dan over van alles, of het nu een tas met boodschappen was of speelgoed dat lag te slingeren; een ongelooflijke brokkenpiloot was hij. Toen ik in een tijdschrift las dat "stemmen horen" op schizofrenie kon wijzen ben ik me erin gaan verdiepen. Want van zoiets schrik je natuurlijk als moeder. Gelukkig kon ik me geen enkele traumatische gebeurtenis uit zijn leven voor de geest halen en waren zijn "stemmen" niet plotseling opgedoken maar er al jaren. Dus paste hij niet in het profiel van de dames en heren psychologen en psychiaters. Daarnaast, maar dat is iets heel anders, vind ik dat de wetenschap het allemaal veel te rationeel bekijkt; veel te westers. Iets paranormals betitelen ze als klinkklare onzin. Volgens hen bestaat dat helemaal niet. En

daar gaan ze de fout in. Want dat er meer tussen hemel en aarde is, heeft mijn Tomas ondertussen wel bewezen...'

'... ja, qua uiterlijk was hij een beetje anders dan de rest met zijn meisjesachtige trekken en dat lange haar van hem. Met dat laatste, die lange haren, werd hij op school ook flink gepest. Het gekke was dat hij toch niet naar de kapper wilde. Hij weigerde pertinent en had geen oor voor mijn argument dat hij er met kort haar veel jongensachtiger uit zou zien en dat het getreiter dan vanzelf op zou houden...'

'...homo? Ja, die mogelijkheid is toen hij jong was wel eens bij me opgekomen. Niet dat ik me daar echt zorgen over maakte. Wat maakt het uit of je homo of hetero bent, iedereen is iedereen. Ik denk dat ik er voor het eerst aan dacht toen me opviel dat hij uit de verkleedkist het liefst de meisjeskleden aantrok. Maar ja, als je dan even later het buurmeisje, een echt meisjes-meisje, in de cowboykleden van haar broertje voorbij ziet rennen...'

Mijn moeder heeft een fantastisch geheugen. Het enige wat ze - bewust of onbewust, dat is me nog steeds niet duidelijk - van haar harde schijf gewist heeft, is de naam van mijn verwekker. Wel honderd keer heb ik het haar gevraagd, maar telkens kreeg ik hetzelfde antwoord: "Tomas Segeer, ik weet het niet. Ik had teveel gedronken en liep hem tegen het lijf. Wat maakt het uit, wees blij dat je er bent!"

Als ik vroeger weer eens te druk was zei ze steevast: 'Nu snap ik waarom je je tweelingbroertje eruit gewerkt hebt. Je wilt gewoon alle aandacht voor jezelf.'

Maar daarin zat ze fout: het was mijn broertje niet, het was mijn zusje.

Vanaf mijn aller vroegste jeugd hoorde ik stemmen in mijn hoofd. Ik vond het doodnormaal en ging ervan uit dat iedereen die hoorde. Mijn vriendjes noemde ik ze, ze speelden en lachten met me, vertelden me maffe dingen over de mensen

die ik tegenkwam, waarschuwden me als ik voor iets uit moest kijken en juttten me vaak op om stoute dingen te doen.

Sam was veruit mijn beste maatje, zij was degene die me bijvoorbeeld wist te troosten als ik verdrietig was. En wanneer mijn moeder tegen me schreeuwde, begon ze heel hard te zingen. Het enige wat ik niet leuk aan haar vond, was dat ze soms dagenlang niet op kwam dagen.

Mijn moeder kwam achter Sams bestaan toen ik een jaar of vier was. Ik had kattenkwaad uitgehaald - wat precies weet ik niet meer, veel bijzonders kan het niet geweest zijn als je nog zo klein bent - en dat was Sams schuld; zij had gezegd dat ik het moest doen.

Na de eerste pets op mijn billen zei ik dat dan ook tegen mijn moeder.

‘O ja? En waar is die Sam van jou dan?’

Ik snikte. ‘I...i... in mijn hoofd.’

‘In jouw hoofd? Is Sam soms jouw stoute ikje?’

Ik begreep niet wat mijn moeder met dat stoute ikje bedoelde, maar omdat ze erbij lachte, knikte ik; op een tweede billentik zat ik niet te wachten, mijn moeder kon hard meppen met die knokige handen van haar.

Vanaf die dag fungeerde Sam als mijn excuus. Voor bijna alles, of ze er nu schuld aan had of niet. Stoute ikje werd een gevlugeld gezegd in ons huis en de naam Sam viel niet meer.

Tot ik op een ochtend, ik was net zes geworden, wakker werd en Sam tegen me zei dat oma dood was. Nu zag ik oma niet zo veel - ze woonde in Assen in een bejaardenhuis, ruim drie uur rijden en mijn moeder begreep dan ook niet waarom ze liever vlakbij haar half-demente vriendinnen woonde dan bij haar enige dochter en kleinzoon - maar toch had ik een hechte band met haar en kwamen de tranen als vanzelf.

Bij het ontbijt zag mijn moeder dat ik gehuild had en wilde weten waarom.

Ik barstte in tranen uit. ‘Oma is dood.’

Ze keek me een paar tellen fronsend aan en schudde toen haar hoofd. ‘Tomas, je bent een vreemd kind.’

Twee uur later stond ze met het hoofd van school voor de deur van mijn klas. Het bejaardenhuis had gebeld, oma was die nacht geheel onverwacht vreedzaam in haar slaap overleden en we moesten naar Assen.

Mijn eerste reactie was 'dat had ik je vanochtend toch al verteld' maar toen ik mijn moeders natte ogen zag voelde ik dat ik dat in moest slikken.

Mark, klasgenoot groep 7:

'... Op de verjaardagsfeestjes van de meisjes werd Tomas steevast uitgenodigd. Waarom hij zo populair bij hen was, snaptten wij jongens niet. Hij zag er niet stoer uit, had nooit het juiste merk kleren aan maar altijd iets wat wij nooit zouden durven of willen dragen en hij was een stille; je hoorde hem zelden in de klas. Toch zwermden de meiden om hem heen. En niet alleen die bij ons in het lokaal zaten, ook die van groep acht vonden hem razend interessant. We waren allemaal jaloers op hem, ik inclusief, en tja, wat doe je dan? Je gaat zo iemand pesten. In het begin viel het nog wel mee, een kutopmerking hier, een duwtje daar, maar toen we merkten dat hij toch niets terugdeed, gingen een paar jongens steeds verder. Zo werd zijn tas minstens een keer per week over het hek in de bosjes gegooid, lieten we hem steevast struikelen als hij te dicht langs ons liep en hebben we zijn jas zelfs een keer in een vieze wc-pot gepropt. Ook kan ik me nog herinneren dat we op een dag na de gym onder de douche stonden en dat een van de jongens, ik geloof dat het Tim was, hem toen de gymleraar even weg was tegen de tegelwand duwde en schokkende bewegingen met zijn onderlijf begon te maken...'

Stefanie, klasgenoot groep 7:

'... Tomas was een mooie jongen. Hij had lange, glanzende, donkerbruine lokken en fonkelend zwarte ogen die je altijd leken aan te kijken. Alle meiden waren verliefd op hem en zelf ben ik ook een tijdje stapel op hem geweest. Daarbij kwam dat hij altijd heel vriendelijk en aardig was, ook al zei hij weinig. Zijn manier van kleden was werkelijk fantastisch, zijn combinaties waren altijd tot in de kleinste details uitgekiend, soms hadden zijn veters zelfs dezelfde tint als zijn shirt. Hij had zo aan een modeshow mee kunnen doen...'

'... Nee, echt "verkering" heeft hij volgens mij met niemand gehad. Ik heb hem tenminste nooit met iemand zien zoenen of zo. Het interesseerde hem niet echt, geloof ik, hij was daar niet zo mee bezig...'

Eén verjaardagsfeestje kan ik me nog als de dag van gisteren herinneren. Het was een ramp, in alle opzichten.

'Misschien moest je dit keer ook maar eens een paar populaire jongens uit je klas uitnodigen,' had mijn moeder in het kader van het pesten gezegd. Alsof een feestje de situatie op school zou veranderen. Ik had gewoon niet naar haar moeten luisteren.

Het begon al met de films die ze gehoord had. Er was voor die dag slecht weer voorspeld dus had ze het zekere voor het onzekere genomen, was naar de videotheek gegaan en had drie films meegenomen. Maar bijna iedereen op mijn feestje had ze al gezien en de jongens vonden er niks aan: 'Wat een meidenfilms, is er niet iets met wat meer actie?'

Daarna kwam het eten. De jongens vonden de nasi veel te heet - terwijl er hooguit één *rawitje* in zat volgens mijn moeder - en de twee extra opengetrokken potten appelmoes veranderden daar niets aan. Ze vraten het gewoon niet.

De grootste ellende kwam echter pas na het eten.

De meisjes waren benieuwd naar mijn kamer en wilden hem perse zien. Nu had ik daar weinig zin in, want ik had die ochtend geen keus kunnen maken in wat ik aan zou trekken en er lagen overal op de grond kleren te slingeren.

Maar ik kwam er niet onderuit. Gillend renden ze naar boven, de jongens er gniffelend achteraan.

Terwijl de meisjes al kwebbelend - 'moet je zien wat een mooi truitje; wat denk je, zou het mij ook staan?'- mijn klerenkast overhoop haalden, ontdekten de jongens mijn verkleedkist en lagen in een deuk toen ze zagen dat er bijna alleen maar meisjeskleren in zaten.

Het resultaat laat zich raden, in een mum van tijd was het één grote verkleedpartij in mijn kamer.

Op een gegeven moment kwam Tim, het zoontje van de notaris - ik had hem het liefst niet uitgenodigd want hij was nog nooit aardig tegen me geweest en stonk ook nog uit zijn mond. Maar kon er niet onderuit: hij was vorig jaar blijven zitten en de populairste jongen van de klas - naar me toe gedanst. Over zijn kleren had hij een prinsessenjurk aangetrokken.

‘Nu weet ik waarom jouw vader niet op je verjaardagsfeestje is. Wie wil er nou een flikker als zoon?’

Alle stemmen verstomden in één klap. Ik voelde mijn hoofd vuurrood worden. Het was dat Tim bijna een kop groter was dan ik, anders was ik hem aangevlogen.

‘Maar mijn vader zoent in elk geval niet met de moeder van Manon.’ Het was eruit voordat ik het wist.

Nu had ik Tims vader nog nooit met Manons moeder zien zoenen, maar de manier waarop die twee elkaar een week geleden tijdens de schooluitvoering aan hadden zitten kijken rechtvaardigde in mijn ogen deze conclusie. Daarnaast had Sam het tegen me gezegd en zij had het nooit fout.

‘Da’s gemeen!’ schreeuwde Tim terwijl ik zag dat Manon, een mager meisje met blonde vlechten, zich snikkend op mijn bed liet zakken. ‘En het is een gore leugen.’

‘Helemaal niet!’ Ik gilte nu ook. ‘Anders had ze het me niet verteld.’

Met het ‘ze’ bedoelde ik Sam, maar dat vergat ik er in de consternatie bij te vertellen.

Het was meteen het einde van het partijtje. Sommige kinderen wisten bij de deur nog ‘bedankt voor het feestje mevrouw’ uit te brengen, maar de meesten vertrokken met stille trom, mijn moeder in totale verbijstering achterlatend.

Toen de laatste vertrokken was, rende ik naar boven en sloot me op in mijn kamer. Een uur lang lag ik met mijn gezicht in mijn kussen gedrukt op bed, alle smeekbeden mijn deur open te doen negerend. Eén ding wist ik zeker: een verjaardagsfeestje gaf ik nooit meer.

Drie maanden later, op een regenachtige maandag, was Tims vader het nieuws van de dag bij de ouders die voor de school onder hun paraplu op hun kroost stonden te wachten. Hij bleek al een half jaar een verhouding met de moeder van Manon te hebben, een knappe, jonge gescheiden vrouw. Toen Tims moeder 's avonds de hond nog even uitliet en bij toeval een andere route nam, betrapte ze hen al vriend in de auto.

Lisanne duwt me tegen de muur en brengt haar mond tot vlak bij mijn oor. Ze ruikt naar zeep, en ook een beetje naar amandelen.

‘Zullen we zoenen?’

‘Zoenen?’ Bij het idee alleen al draait mijn maag zich om. Lippen van een ander op die van mij ... ik moet er niet aan denken. Stel dat er nog speeksel op zit.

Lisanne zet grote ogen op. ‘Je weet toch wel wat zoenen is?’

‘Ja natuurlijk weet ik dat. Dat weet toch iedereen.’

‘Nou dan...’ Ze deed haar ogen dicht en tuitte haar lippen.

Mijn hart bonkt in mijn keel. Lisanne is het liefste meisje van onze groep. Als ze zie dat ze me aan het pesten zijn, springt ze er altijd tussen en omdat ze een kop groter is dan de grootste jongens uit de klas - ze heeft zelfs al borsten, je kan haar bh altijd zien zitten onder haar strakke truitjes - druipen mijn pestkoppen meestal af. Daarom ben ik ook meegegaan toen ze vroeg of ik een eindje met haar wilde oplopen.

Haar adem komt steeds dichterbij. Ik moet iets doen. Maar wat? Ik kan niet weg, ik sta met mijn rug tegen de muur.

Net als ik mijn hoofd wil wegdraaien, overbrugt Lisanne de laatste centimeters. Haar lippen zijn warm en zacht en even sta ik perplex. Maar dan voel ik iets nats tegen mijn mond, het is net alsof er een glibberige slang naar binnen wil. Ik weet niet hoe snel ik mijn hoofd weg moet krijgen.

Lisanne kijkt me verwonderd aan. ‘Wat doe je nou?’

‘Ik... eh... ik stink een beetje uit mijn mond.’ Ik ruk me van haar los. ‘De tandpasta was op vanochtend.’

Isabel Brouwers, kinderboekenschrijfster en beste vriendin en mecenas van Tomas:

'... Hoe ik Tomas heb leren kennen? Op een feest van een vriendin. Iemand stelde hem aan me voor. Wie weet ik niet meer. We hebben toen heel gezellig met elkaar staan praten. Tot mijn grote verbazing kende hij mijn boeken en was zeer geïnteresseerd in het psychologische aspect ervan. Ik vond dat heel bijzonder, de meeste mensen, en zeker de mannen, doen ze af als leuke, goedverkopende keukenmeidenromannetjes voor kids. Maar hij zag dat ze veel meer waren, dat er een hele filosofie achter zat. Halverwege ons gesprek zei hij ineens dat ik mediamiek begaafd was. Ik was volgens hem een oude geest en zou als ik er iets mee deed een uitstekende gids voor andere mensen zijn. Maar ja, ik heb het al druk genoeg met mijn schrijversbestaan. Ik reis heel Nederland af voor signersessies en zo. Dus heb ik dat gidsgegeven maar naast me neergelegd. Maar wie weet, misschien ga ik er in de toekomst nog eens iets mee doen. Verder hadden Tomas en ik na onze kennismaking in het begin amper contact. Hij mailde me af en toe om te vertellen waar hij mee bezig was en hoe moeilijk hij het had om zijn hoofd boven water te houden en ik stuurde hem dan altijd een opbeurend mailtje terug en gaf hem wat tips en zo...'

Ik steek de wierookstokjes aan en leg de huis-tuin-en-keuken tarotkaarten op tafel.

Mijn hoofd staat helemaal niet naar een *reading*, ik ben veel te druk bezig met de verbouwing die nu al bijna drie maanden aan de gang is en heel wat onverwachte problemen oplevert. Maar op Isabel Brouwers moet ik zuinig zijn. Vanwege een vakantie met de kinderen naar Turkije heeft ze nu een paar weken overgeslagen, maar normaal gesproken komt ze elke donderdag langs, à raison van honderd euro per anderhalf uur. Ze is dan ook veruit mijn trouwste en beste klant.

De eerste keer dat Isabel me belde voor een consult had ze haar naam expres niet genoemd. Dat deden wel meer klanten,

waarschijnlijk omdat ze bang waren dat ik hen meteen nadat ze de hoorn op de haak legden zou googlen. Nu had ik voor dat probleem een even simpele als doeltreffende oplossing: met het excuus dat een vriend van me ernstig ziek was, vroeg ik hun telefoonnummer zodat ik ze kon bellen mocht de afspraak van mijn kant niet door kunnen gaan. Isabel gaf me zonder er verder bij na te denken haar nummer en een dag later was een kort belletje genoeg. 'Met Isabel Brouwers,' klonk het opgewekt. 'Oh sorry, dan heb ik per ongeluk een verkeerd nummer ingetikt,' antwoordde ik met verdraaide stem. 'Nog een prettige dag verder.' En ik verbrak de verbinding.

Wat ik op het internet over Isabel vond, bleek genoeg voor de eerste twintig sessies. Blijkbaar had ze zelf geen idee hoeveel ze, vaak tussen de regels door, in interviews prijs gaf over haar relatie met haar vader en moeder en de rol die haar overleden grootouders in haar leven speelden.

Vanzelfsprekend las ik ook al haar boeken. Met de informatie uit haar interviews in mijn achterhoofd had ik al snel door dat ze voor het overgrote deel autobiografisch waren; dit in tegenstelling tot wat ze altijd beweerde. Al lezend werd me ook duidelijk dat elk vrouwelijke personage in haar boeken in feite Isabel zelf was en met die wetenschap kreeg ik een uitstekend beeld van wat er allemaal in haar hoofd speelde en vooral waarmee ze worstelde.

Nadat ze een jaar lang wekelijks bij me op consult was geweest liet ze zich plots tijdens een sessie ontvallen dat ze soms het gevoel had zelf mediamiek te zijn, een uitspraak waar een medium alleen maar van kan smullen. Klanten die dat dachten zochten op een bepaalde manier erkenning en wat was er gemakkelijker dan die te geven? Als je hen vertelde dat ze een oude geest waren en hier op aarde als gids voor andere mensen dienden, reageerden ze helemaal opgetogen en wilden er alles over weten. Minimaal tien vervolgsessies leverde dat op.

Ook Isabel was enorm verguld toen ik haar toevertrouwde dat ze inderdaad mediamiek begaafd was. Daarom dus hadden

tarotkaarten haar van kindsbeen af ook aangetrokken. Haar oma, die vanzelfsprekend eveneens mediamiek begaafd moest zijn geweest, had die namelijk ook gebruikt. Dat Isabel me dat zelf in een van haar eerste sessies verteld had, was ze al lang vergeten. Mensen herinneren zich maar zelden wat ze daarvoor al prijsgegeven hebben en mocht er toevallig toch een flard van zijn blijven hangen, dan weten ze vaak niet meer of ze het zélf verteld hebben of van mij gehoord. Het was alleen van belang het goed te brengen.

Met Isabel was wel iets vreemds aan de hand. Meestal begon het bij mij na een aantal sessies te borrelen en kwam ik in mijn flow terecht. Maar bij haar was dat nog nooit gebeurd. Ik voelde echter dat het niet aan mij lag; bewust of onbewust moest Isabel het proces blokkeren. Het kon zijn dat ze bang was dat er zaken naar boven kwamen die ze niet wilde horen, maar evengoed kon het te maken hebben met haar grenzeloze jaloezie. Want die was verbijsterend.

Een paar maanden geleden had een plaatselijke jury de kinderboekenprijs die zij jaren achtereen gewonnen had voor het eerst aan een andere schrijfster toegekend. Een jong meisje dat als nieuwkomer in de wereld van het kinderboek maandenlang op scholen en bibliotheken gelobbyd had en op die manier zoveel stemmen vergaard dat ze de beroemde Isabel Brouwers had verslagen. Vijf dagen later, toen Isabel voor haar wekelijkse sessie bij me kwam, was ze nog steeds ziedend en riep ze dat het niet eerlijk was en dat ze een brief naar de betreffende gemeente ging schrijven om haar beklag te doen. Pas nadat ze een kwartier lang haar gram gespuid had, konden we met de eigenlijke *reading* beginnen. Die brief heeft ze, gelukkig voor haar, nooit geschreven, waarschijnlijk vanwege mijn advies de zaak - 'hoewel je natuurlijk in je recht staat, Isabel, dat zal niemand bestrijden' - beter te laten rusten.

Ik kijk op mijn horloge. Isabel is weer eens te laat, ze had er al een kwartier geleden moeten zijn. Om de een of andere reden lukte het haar nooit om op tijd te komen. En het lag altijd aan een ander: haar uitgeefster belde precies op het

moment dat ze de deur uit wilde stappen en bleef vervolgens maar doorratelen, de buurvrouw hield haar aan de praat net toen ze weg wilde rijden, een tractor had het verkeer opgehouden en ga zo maar door. Maar o wee als ze zelf moest wachten.

De bel.

Isabel ziet er bruinverbrand en uitgerust uit, de vakantie heeft haar zichtbaar goed gedaan. Dat is voor het eerst, meestal is ze kapot na drie weken dag in dag uit met haar twee verwende pubers.

‘Hoi Tomas.’ Ze vlijt haar wang tegen de mijne en kust de lucht. ‘Weer even geleden, hè?’

‘Inderdaad, kom erin, Isabel, je ziet er goed uit. Leuke vakantie gehad?’

‘Dat vertel ik zo wel. Mag ik even van je toilet gebruik maken?’

‘Tuurlijk. Je weet waar hij is. Thee?’

‘Graag.’ Ze loopt naar het eind van de gang. ‘Kruidenthee toch wel, hè?’

‘Heb je bij mij ooit anders gekregen?’

Isabel glimlacht en sluit de wc-deur.

Ik kies lindebloesem met mint en als ik het water opschenk, hoor ik haar achter me de kamer binnenkomen.

‘Hoe was je vakantie?’

‘Fantastisch. *Club Med* is werkelijk een uitkomst. De kinderen hebben genoten. Er was daar van alles voor ze: zwemmen, surfen, zeilen, kajakken, tennis, noem maar op. Je kon er zelfs dansles krijgen, moet je nagaan. En *all inclusive*, dus geen gezeur van “mam, mag ik een cola” of “mam, ik heb honger”. Heerlijk gewoon. De bungalows waren ook perfect, mooi gelegen in een park vol bomen, zodat ze overdag niet in de volle zon stonden. Nee, *Club Med* heeft haar zaakjes goed voor elkaar. Volgend jaar ga ik weer met hen in zee, ze zitten overal ter wereld. Wel een bezwaar, er hangt een pittig prijskaartje aan.’

‘Maakt dat voor jou wat uit dan? Jij verdient toch tonnen per jaar?’

‘Dat denkt iedereen, ja. Maar je moest eens weten hoeveel ik elke maand alleen al aan mijn huis kwijt ben, ik denk dat je zou schrikken: hypotheek, onderhoud, gas en elektra, het loopt echt in de papieren, hoor. En dan de kinderen natuurlijk, en mijn benzine en reiskosten, ik rij toch maar mooi vijftigduizend kilometer per jaar met al die lezingen en signeersessies. Dat kost een vermogen en daar staat niemand bij stil.’

‘Maar daar krijg je toch een reisvergoeding voor?’

‘Kunnen we het over iets anders hebben, alsjeblieft?’ Meteen klinkt ze bits. ‘Ik hoor de laatste tijd over niets anders dan geld praten. Alsof dat zo belangrijk is in het leven.’

Ik pak twee theemokken uit de kast. Typisch Isabel. Natuurlijk kreeg ze een reiskostenvergoeding bovenop haar gage, een ruim bemeten vergoeding zelfs, dat had ze me zelf ooit verteld. En haar eten en drinken werden verzorgd door de boekhandel of bibliotheek die haar uitnodigde. Maar geld was nu eenmaal een van Isabels zwakste plekken, waarschijnlijk veroorzaakt door dat schatrijke vriendje van vroeger. Hij had toen ze uit elkaar gingen alles teruggeëist, tot de handdoeken en lakens die ze samen gekocht maar hij betaald had toe. Niets mocht ze houden, terwijl het voor hem peanuts waren en voor haar zo’n beetje alles wat ze bezat.

Ik ga tegenover haar zitten. ‘Wilde je het vandaag over iets specifiek hebben?’

Ze knikt. ‘Dit keer inderdaad.’ Ze doet haar tas open en legt een foto voor mijn neus. ‘Ik zou graag wat meer over hém willen weten.’

Op een kiezelstrand - rechts zie je nog net een stukje blauw van de zee - staat een egaal gebruide man met een afschuwelijke, donkerblauwe zwembroek aan. Zo eentje die wedstrijdzwemmers in de oertijd droegen. Zijn grijze haar in aanmerking genomen heeft hij een goed figuur. Ik schat hem op een jaar of vijftig. Lachend kijkt hij in de lens. Aan zijn

linker pols draagt hij een plat horloge met een opvallende, bruine kast. Ik herken het klokje meteen uit een advertentie die ik een paar weken geleden bij de kapper gezien heb: dit is een horloge uit de Breil-collectie, ik weet nog dat ik vol verbijstering naar de astronomische prijzen heb zitten kijken. Hij zit dus goed in zijn slappe was.

Met halfgesloten ogen begin ik de foto door mijn handen te wentelen.

12 aug zie ik tussen mijn wimpers door op de achterkant staan, twee dagen geleden. Leve de fotowinkels die ook op digitale foto's de datum printen. Zo goed als zeker is de foto dus van deze vakantie en, vanwege het kiezelstrand, genomen bij *Club Med*. Daar maakte Isabel zich namelijk voor haar vakantie zorgen over, dat er geen zandstrand was.

Gezien zijn zwembroek is de man een sportief, maar vooral ook een van zichzelf overtuigd type. Anders bedenk je je wel honderd keer voor je zo'n vreselijk ding aantrekt. De manier waarop hij recht in de lens lacht geeft aan dat hij de fotograaf helemaal vertrouwt en ervan uit gaande dat die persoon Isabel moet zijn geweest kan hij wel eens verliefd op haar zijn.

Ik laat mijn blik even over Isabel glijden. Tamelijk onverschillig zit ze de titels van de boeken in de kast achter zich te bestuderen.

(Niet verliefd, overduidelijk)

Mijn keel schrapend leg ik de foto voor me op tafel.

Meteen is Isabel weer bij de les. 'En?'

'Interessante foto.'

'Hoe bedoel je?'

'Nou, ik voel een heleboel energielijnen van de man naar jou toe. Alleen omgekeerd is dat anders.'

Haar gezichtsuitdrukking verraad dat ik raak geschoten heb.

'Het is niet zo dat die energielijnen er van jouw kant totaal niet zijn, maar ze fluctueren nogal. Het ene moment zijn ze sterk aanwezig en soms bijna gelijk aan die van hem naar jou toe, maar een tel later voel ik ze amper nog. Alsof het

krachtveld door iets verstoord wordt, begrijp je wat ik bedoel?’

Ze knikt bevestigend. ‘Ja daar kan ik me wel iets bij voorstellen. Weet je, hij...’

Bruusk kap ik haar af. ‘Nee, niet zeggen, laat het voor zichzelf spreken.’

Ik pak de foto weer op en concentreer me. Hopelijk komt er nu iets binnen, begint er iets te borrelen. Maar na een minuut weet ik dat het vandaag met Isabel weer precies zo is als altijd: ik krijg niets door.

Ik zucht eens diep en zeg in gedachten tegen de man op de foto: ‘hé kerel, ik weet niet wie je bent en ook niet of het wel verstandig is verliefd te worden op deze gecompliceerde dame, maar ik ga je in elk geval een kans geven en niet tot de grond toe afbranden.’ Of je moet het natuurlijk zelf anders willen, dan moet je me dat nú laten weten.

Het blijft echter doodstil in mijn hoofd. Oké, op naar de zachte aanpak.

‘Dit is een man met veel kwaliteiten. Hoewel je het op het eerste gezicht niet zou verwachten is hij diep van binnen erg zorgzaam en lief.’

Ik gluur even naar Isabel en zie dat ik score. Tijd om er een schepje bovenop te doen.

‘Als hij zijn schroom eenmaal overwonnen heeft, legt hij degene die hij liefheeft graag in de watten.’

Een flauwe glimlach en een haast onmerkbaar knikje, ik heb haar volle aandacht nu.

‘Kinderen zijn belangrijk voor hem en hij kan er goed mee opschieten.’

Weer dat minuscule knikje, maar nu trekt haar mond er een beetje bij.

Het totaalplaatje begint me nu duidelijk te worden. De man op de foto is eveneens met kinderen op vakantie geweest. Gezien zijn leeftijd zijn het vast pubers, net als die van haar. En hém ziet Isabel wel zitten maar zijn kroost niet. Zoals te verwachten, want hoewel ze kinderboeken schrijft, heeft

Isabel niet zoveel op met kinderen. Die van haarzelf brengen haar al regelmatig op de rand van wanhoop.

‘Maar kinderen zijn ook zijn Achilleshiel.’

Een diepe zucht tegenover me.

(Bingo!)

‘De man op deze foto heeft een succesvol leven achter de rug maar wat de liefde betreft heeft hij door een aantal zure appels heen moeten bijten. Daarom zijn de kinderen voor hem ook zo belangrijk: ze fungeren als zijn baken, ook al zijn er af en toe strubbelingen. Als alles fout loopt, vindt hij bij zijn kinderen zijn redding, kan hij bij hen... hoe zal ik het zeggen... zijn liefdesei kwijt. Hij is ook zeer energiek, zeker voor zijn leeftijd; de meeste mannen kunnen niet aan hem tippen. In bed is hij...’ Ik aarzel bewust even. In mijn ooghoek zie ik een kleine grijns verschijnen, ze heeft het dus met hem gedaan. ‘... een goede minnaar. Hij weet een vrouw te behagen en bedrijft de liefde met veel enthousiasme.’

Hier stop ik even om te zien of er van haar kant een reactie komt. Maar die blijft uit. Daarom besluit ik het onderwerp liefde verder te laten rusten en door te gaan met wat voor mij voor de hand ligt en voor Isabel zeker te weten niet. Daarvoor ken ik haar te goed.

‘Hij is intelligent, intelligenter dan de meeste mannen, en hij weet zijn kennis goed te verwoorden. Soms echter gaat hij daarin een beetje te ver en lijkt het alsof hij met zijn kennis loopt te pronken. Toch is dat niet zo, het is gewoon zijn enthousiasme, zijn jonge-honden-syndroom zal ik maar zeggen.’

Isabels gegniffel geeft aan dat het vandaag zo’n dag is waarop alles wat ik zeg goed valt. En dat bij mijn beste klant. Maar nu moet ik mijn geluk niet verder tarten en er snel een eind aan breien.

‘Kortom, het is een man die ik waarschijnlijk wel zou mogen als ik hem tegenkwam. Anders dan de doorsnee man, maar daardoor niet minder interessant.’

Magda, kleuterleidster groep 1:

'... Tomas was een bijzonder jongetje en hij was anders dan de andere stille kinderen. Bij hem was het geen heimwee of het zich niet op school thuis voelen of zo, maar meer alsof hij het te druk had met het in zich opnemen van de wereld om zich heen. Hij bestudeerde alles, of het nu een klasgenootje was dat een verhaal vertelde of een moeder die tot het laatst naar haar kind bleef zwaaien. Hij trok er ook altijd een serieus gezicht bij, alsof het ongelooflijk belangrijk was wat hij zag. Nu moet ik toegeven dat hij een uitzonderlijk waarnemingsvermogen had: was je naar de kapper geweest, Tomas maakte er een opmerking over, had je nieuwe schoenen aan onder een lange broek, hem viel het toch op. Een ruzie voelde hij gewoon aankomen en op een gegeven wist je dat als hij zich in een hoek van de klas terugtrok, er in de andere hoek iets stond te gebeuren. Heel apart, ik heb ook nooit zo'n sensitief kind in de klas gehad en ik doe dit werk toch al bijna twintig jaar. Hoewel hij duidelijk een eenling was, kreeg ik echter nooit het idee dat hij zich daar ongelukkig bij voelde; ik kan me tenminste niet herinneren hem ooit triest hebben zien kijken. Maar echt vrolijk was hij ook niet. Over dat bedachtzame, over het nooit echt uitbundig zijn heb ik het wel eens met zijn moeder gehad. Ik dacht dat het misschien kwam omdat hij enig kind was en zonder vader opgroeide. Vooral dat laatste, de afwezigheid van een vader, kan een enorme impact op jongetjes hebben, weet u. Ik heb kinderen in de klas gehad die na een echtscheiding totaal ander gedrag gingen vertonen en dat kwam volgens mij alleen maar omdat hun vader ineens uit beeld was. Maar dit even terzijde. Tomas' moeder zei echter dat ze vroeger zelf ook zo teruggetrokken was, dus ben ik er niet verder op doorgegaan. Voor de rest ging het namelijk meer dan goed met Tomas: hij was de eerste van de groep die moeiteloos tot honderd kon tellen en kon na een paar weken al een beetje lezen. Ook had hij een uitstekend geheugen. Een spelletje Memory met hem was gewoon frustrerend voor de andere kinderen. Hij onthield echt alles. Toen ik zijn moeder daar een